

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi

Dergiye Geliş Tarihi: 17.01.2014

Yayına Kabul Tarihi: 10.03.2014

Baş Editör: Naim Çağman

Alan Editörü: Halil Kızılaslan

Tokat İlinin Ekoturizm/Kırsal Turizm Potansiyeli ve SWOT Analizi

Nuray KIZILASLAN^{a,1} (nuray.kizilaslan@gop.edu.tr)

Tayfur ÜNAL^a (t.unal.45@hotmail.com)

^aGaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 60240 Tokat

Özet – Dünyadaki turizm talepleri değişiklik göstermektedir. Toplumların seyahat ve tatil tercihlerindeki bu değişiklik farklı turizm türlerine yönelim sağlamıştır. Son yıllarda yönelinen ve önemi artan turizm türü ekoturizm ve/veya kırsal turizmdir. Ekoturizm ve/veya kırsal turizm alternatif bir turizm türü ve kırsal alanlar için alternatif bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Ekoturizm ve/veya kırsal turizm ülke ekonomisinin canlanması, kalkınmanın sağlanması ve ülkenin uluslar arası arenada tanıtımının yapılması konusunda büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda bölge kalkınmasında, sosyo-kültürel göstergelerin olumlu yönde değişmesinde, istihdamının artmasında ve ek gelirin sağlanmasında ayrı bir öneme sahiptir. Bu anlamda her bir yörenin ekoturizm ve/veya kırsal turizm açısından SWOT analizlerinin yapılması ve bu konuda planlamalara dahil edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Orta Karadeniz'in köklü bir geçmişe sahip ve doğal kaynakları bakımından zengin olan Tokat İlinin ekoturizm ve/veya kırsal turizm açısından potansiyeli belirlenmeye çalışılmış güçlü, zayıf yönleri belirtilirken sahip olduğu fırsatları ve olası tehditlerine değinilmiştir. Çalışmada, zengin bir tarihi mirasa sahip olan Tokat'ın kaynakları ve değerleri bakımından zenginlik gösterdiği, ekoturizm ve/veya kırsal turizme uygun bir potansiyelinin olduğu da belirlenmiştir. Özellikle kırsal kesimde yaşayanların bilinç düşüklüğü, bütçe eksikliği, tanıtım ve girişim gibi etkenlerin yetersizliğinden dolayı ekoturizm ve/veya kırsal turizmdeki bu potansiyelin gelişemediği kanısına varılmıştır. Kırsal kalkınmanın sağlanmasında Tokat için ekoturizm ve/veya kırsal turizm önemli politik bir araç olarak dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler – Kırsal Turizm, Ekoturizm, Kırsal Kalkınma, Tokat, Swot Analizi.

Gaziosmanpaşa Journal of Scientific Research 9 (2014) 45-61

Potential of Ecotourism and / or Rural Tourism of Tokat and SWOT Analysis

Abstract – Demands of tourism vary worldwide. This variance in travel and vacation preferences of communities provides a tendency to different types of tourism. Ecotourism and / or rural tourism is the kind of tourism which has tendency and increasing importance in recent years. Ecotourism and / or rural tourism is an alternative kind of tourism and also an alternative source of income for rural areas. Ecotourism and / or rural tourism plays an importance role at revival of the national economy, ensuring the development and promotion of the country in the international arena. At the same time, it has different significances at the

Keywords –Rural Tourism, Ecotourism, Rural Development, Tokat, SWOT Analysis

¹Sorumlu Yazar

development of the region, positive change of socio-cultural indicators, increase of employment and supply of additional income. In this sense, SWOT analysis in terms of each region's ecotourism and / or rural tourism should be performed and should be included in the plans of this issue. In this study, it is tried to determine the tourism potential of ecotourism and / or rural tourism of Tokat Province which has a deep rooted history and rich natural resources at Middle Black Sea Region and also current strengths, weaknesses, opportunities and potential threats are discussed. In the study, ecotourism and / or rural tourism has been identified as an available potential, because Tokat has a rich historical heritage and has showed richness in terms of resources and cultural values. It has been concluded that potential in ecotourism and / or rural tourism does not grow due to the factors such as deficiency of consciousness, lack of budget, lack of promotion and initiatives in rural areas especially. Ecotourism and / or rural tourism should be considered as an important political tool for providing rural development in Tokat.

Received: 17.01.2014

Accepted: 10.03.2014

1. Giriş

Kırsal alanlar dezavantajlı grupların yaşadığı, gerek bölgesel gerekse sosyo ekonomik açıdan yeterince gelişmemiş ekonomik yönden genellikle doğal kaynaklarla sınırlı, teknolojik gelişmelerin gecikmeli olarak benimsendiği ve uygulandığı, kendine has kültürel yapıları bulunan ve yaşayan halkın yaşam kalitesinin düşük olduğu, hayatın daha çok geleneklere, göreneklere ve adetlere göre şekillendiği alanlardır. Bu alanlarda ekonomik faaliyetlerin kısıtlı olmasından dolayı doğada bulunan unsurların ekonomik olarak değerlendirilmesi yörenin kalkınmasına, buna yönelik sosyo-ekonomik yönden gelişmesine olanak sağlayacaktır. Kırsal turizm kavramı yöre kalkınmasında bir ekonomik etkinlik türü olarak göze çarpmaktadır.

Kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle kolay bir şekilde entegre olabilen bir turizm türüdür (Soykan, 1999). Kırsal turizm, tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yörelerde bu faaliyetlerin turizm açısından bir arz kaynağı olarak kullanılması şeklinde gerçekleşmektedir (Uçar ve ark, 2010).

Kırsal turizm her mevsim yapılabilmesi, diğer turizm türleriyle iç içe olması, rekreasyonel etkinliklerin doğal çevreyle bütünleşmesi, kırsal alanların ekonomik kalkınmalarında rol oynaması bakımından dünya ülkelerinde önemli ve son yıllarda doğaya dönüşle birlikte trendi yükselen bir turizm türüdür.

Kırsal turizm tamamıyla yeni bir kavram değildir. 19. yüzyılda gelişen ve büyüyen endüstri kentlerinin stresine ve bakımsızlığına tepki olarak kırsal alanda turizm etkinlikleri gelişmeye başlamıştır. Bu dönemlerde bazı demiryolu şirketleri de yatırımlar yaparak bu gelişmekte olan turizm çeşidine hizmet vermiş ve kentsel alanlarda yaşayanların kırsal alana daha rahat ulaşabilmelerini sağlamayı amaçlamışlardır(OECD,1994). 20. yüzyıldaki ulaşım araçlarındaki teknolojik gelişmeler, kitle turizminin daha geniş coğrafyadaki destinasyonları da içerecek şekilde genişlemesine imkân sağlarken (Bull, 1995), kitle iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, insanların kitle turizmine katılmak konusundaki motivasyonunu arttırmıştır. Turizm talebi yönündeki tüm bu gelişmelere ve değişimlere, turizm arz olanaklarındaki yenilikler ve gelişmeler de eşlik etmiş, turizm sürekli gelişen ve değişen dinamik bir sektör haline gelmiştir. Son zamanlarda turistlerin ilgisi kitle turizmden ziyade alternatif turizm türleri üzerine yoğunlaşmaya başlamıştır. Bunlardan biri de kırsal turizmdir (Halloway ve Taylor, 2006).

Avrupa Birliği kırsal turizmi, kırsal kalkınma bazında yönlendirici bir güç olarak düşündükleri için, çok geniş çaplı bir örgütlenmeyle kırsal turizmi yönetmekte, çeşitli ulusal

ve uluslararası dernekler altında birleşmektedirler (Ahipaşaoğlu ve ark, 2006). Birçok batı ülkesinde kalkınma politikalarında kırsal turizm planlamalara dahil edilmektedir. Doğu Avrupa’da kırsal işsizliğin ortaya çıkışıyla kırsal turizm, kırsal alanlarda ekonomik gelişmeyi canlandıracak bir katalizör, geri kalmış bölgelerin yaşayabilmesi için bir araç ve kırsal yerel toplumun yaşam koşullarını geliştirecek bir etkinlik olarak belirlenmiştir (Briedenhann ve Wickens 2004).

Kırsal turizmin ekonomik önemine değinen bazı araştırmalar (Uçar ve ark., 2010; Çeken ve ark., 2007; Soykan, 2006; Esengül, 2005) kırsal toplumun yaşam koşullarının geliştirilmesinin üzerinde durmuştur. Bu araştırmalarda; kırsal alanlarda, kırsal turizme bağlı olarak ürünlere olan talebin artacağı ve bunun sonucunda ürünün gerçek değerini bulabileceği, turistik değerlerin etkin biçimde kullanılabilirliği, kültürel zenginlik oluşturan ağaç işleri, halı, kilim, el işlemleri, süs malzemeleri gibi geleneksel zanaatlara ve el sanatlarına daha fazla önem verilmesini ve bunların bir gelir kaynağına dönüşmesini sağlayacağı ifade edilmektedir. Kırsal turizm ile daha düşük maliyetli ve daha hoş vakit geçirmeyi sağlayan tatil olanağı yaratılacağı, doğal ve yapısal kaynakların korunmasına, yeniden yapılandırılmasına ve güçlendirilmesine yardımcı olacağı, sanat, folklor, festival, tiyatro gibi aktivitelerin kalitesinin yükselmesine olanak sağlayacağı, faaliyetleri destekleyeceği belirtilmektedir. Yerel insanlara ekonomik açıdan doğrudan katkısı olmayacak yapıtlar için piyasa ve ekonomik değer oluşturulmakta, küçük firmalar için fırsatlar ortaya çıkarmakta, kırsal alanlardaki turizm arz kaynaklarına bağlı olarak yöreye olan turizm talebinin artması sonucunda çok amaçlı aktivitelerin ortaya çıkmasına neden olacağından söz edilmektedir.

Kırsal turizmin gelişmesi sonucunda istihdam, ek gelir, kişisel gelir, yaşam düzeyi ve kamu gelirlerin de olumlu anlamda bir değişiklik olacak ve göç engellenecek, kırsal kalkınma sürecine hız kazandıracaktır. Turistik yatırımlar artacak, dolaylı olarak birçok sektörün (inşaat, sanayi, hizmet, tarım) gelişmesine katkı sağlanacaktır (Çeken ve ark, 2012). Kırsal alanlarda uygulanan kırsal turizm modellerinin, yerel kaynak değerlerin, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinde, uygulanan işbirliği ve örgütlenmeler ile bölgenin kalkınma isteklerinin artırılmasına olumlu olarak etki etmektedir. Bu durum, aynı zamanda yerel halkın birliktelik ve girişimcilik ruhunu da tetiklenmesine neden olmaktadır.

Kırsal turizm için elverişli olup, nüfusun az olduğu bölgelere yeniden insan yerleştirilerek, o bölgelerin atıl kalması önlenmektedir. Turizmin kırsal alanlarda sağladığı kültürel gelişmişlik göstergeleri ise, yerel kültürün gururunu, kimliğini koruyarak, onu canlandırmaya yönelik olmasıdır. Bunların yanı sıra, oluşabilecek ekonomik sızıntılar, yerel fiyat enflasyonu, yerel istihdam yapısının bozularak göçebe çalışmanın yaygınlaşması, düşük ücretli, part-time çalışan ve yerel rolü genişleyen kadın istihdam oranının artması, yerel ev yapısının bozulması ve oluşabilecek mevsimsel talep modeli, kırsal turizmin kırsal alanlarda yaratabileceği olumsuz durumlardan bazılarıdır. Yine, kırsal turizm için yaratılmaya çalışılan eğlen-dinlen alanları için doğal alanların yıkılması, hatta yeni yapıların gelişigüzel yerleştirilmesi, var olan yerleşimlerin bireysel çıkarlar gözetilerek değiştirilmesi, çöp, atık ve diğer çevre kirliliği etkenleri ve kalabalık fiziksel çevrenin yaratabileceği olumsuz etkiler arasında gösterilmektedir (Kızılaslan ve Ünal,2013).

Kırsal turizm yörelerin ekonomik ve sosyal kalkınması açısından büyük önem arz etmektedir. Tarihi bakımından zengin bir geçmişe, doğal özellikleri bakımından flora, hayvan varlığı ve doğal oluşumlara tanıklık eden Tokat İlinin eko turizm ve/veya kırsal turizm önemi bilinmesi bu doğrultuda fizibilite çalışmaları ve ardından planlamaların yapılması gerekmektedir. Bu

çalışmada, Tokat İlinin eko turizm ve/veya kırsal turizm potansiyelini ortaya koymak, bu yöndeki güçlü ve zayıf yönlerini ve fırsatlarını belirlemek amaçlanmıştır.

2. Tokat İlinin Eko turizm ve/veya Kırsal Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi

Tokat İli Karadeniz Bölgesi illeri içinde yüzölçümü bakımından 9.958 km² ile 4. büyük ildir. Coğrafik olarak önemli bir yer olmasının yanında, aynı zamanda tarihi olarak da önemli bir geçit kuşağında yer alan yerleşim yeridir. Tokat gerek doğal gerekse tarihsel alanda birçok turizm çeşitliliğini barındıran Anadolu kentidir. Doğal oluşumlarıyla birçok etkinliğin ilgi odağı olan Tokat, turizm aktiviteleri için tercih sebebi olmaktadır.

Tokat ve çevresi birçok özgün doğal, tarihi ve kültürel özellikleri değişik alternatif turizm hareketleri için yüksek potansiyel içermektedir (Yeşil ve ark., 2008). Tokat'ta yapılan ekoturizm türleri içerisinde yer alan kırsal turizm de yüksek bir potansiyele sahip olup, kaynaklar yeterince kullanılmamaktadır. Bununla birlikte ekoturizm faaliyetleri kırsal turizmi tetiklemekte ve kırsal alanların canlandırılmasına neden olmaktadır. Tablo 1'de Tokat'ta yürütülen ekoturizm ve/veya kırsal turizm türleri verilmiştir.

Tablo 1. Tokat İlinde Yürütülen Ekoturizm ve/veya Kırsal Turizm Türleri

Bilgi Edinmeye Yönelik Etkinlikler	Eğlenmeye Yönelik Etkinlikler	Dinlenmeye Yönelik Etkinlikler
1.Botanik turizmi 2.Doğa Fotoğrafçılığı 3.Jeoturizm 4.Kuş Gözlemciliği 5.Festival turizmi 6.Gelenek Görenek turizmi 7.Kültür turizmi 8.Çiftlik turizmi 9.Tarihsel alan turizmi 10.Mağara turizmi 11.Gastronomi turizmi	1.Bisiklet turizmi 2.Olağanüstü olayları izleme 3.Doğa yürüyüşü(trekking) 4.Dağcılık turizmi 5.Göl turizmi 6. Av turizmi 7.Hava sporları 8.Oryantiring	1.Dinlenme Turizmi 2.Termal turizm 3.Yayla turizmi 4.Kamp Turizmi ve Karavan Turizmi

2.1. Bilgi Edinmeye Yönelik Etkinlikler

2.1.1. Botanik Turizmi

Botanik turizmi; flora bakımından çeşitlilik gösteren alanlara, bitkilerin habitat alanlarını incelemek, fotoğraf çekmek ve bazı yasak olmayan sahalarda da bitki toplamak amacıyla yapılan ziyaretler olarak adlandırılabilir (Anonim, 2013). Tokat flora bakımından zengin bir ildir. Tokat İli Doğa Turizmi Master Planı'nda, botanik turizmi için gezilecek yer olarak Niksar, Pazar ve Erbaa İlçeleri işaretlenmiştir. Reşadiye İlçesi de aynı şekilde sık ormanlık ağaçlarla kaplıdır. Bunun yanında; Zinav Gölü Tabiat Parkı Sahası, Simeri Kalesi ve Çağlayan sahası, Ballica Mağarası sahası, Almus Orman Evleri Tabiat Parkı Sahası botanik gözlemi için uygun sahalardır.

Tokat İli 2400 metreye ulaşan dağları ve yeryüzü şekillerinin çeşitliliği ile özel bir konuma sahiptir. Bu özelliği Tokat'a kültür bitkileri açısından Türkiye'deki 5 mikrogen merkezinden

biri olma ayrıcalığı kazandırmıştır. Tokat İli meyve cins ve türleri, baklagiller, yem bitkileri açısından gen merkezi konumundadır. Yapılan araştırmalarda kiraz ve vişnenin en önemli gen kaynaklarının Tokat yöresinde olduğu ve Tokat'a özgü *Cerasus İnkana* adlı kiraz türünün endemik bir bitki olduğu görülmüştür (Anonim, 2013a).

2.1.2. Doğa Fotoğrafçılığı

Fotoğrafçılıkla uğraşanlar için doğanın çekici buldukları yönleri, yöresel flora ve fauna farklı bir hobi olmuştur. Tokat İlinin fauna ve flora zenginliğinin yanında, çeşitli fiziksel doğal özelliklere de sahip olduğu bilinmektedir. İlin birçok yeri doğa fotoğrafçılığı için uygundur, ancak Niksar İlçesi bu turizm türüne daha çok elverişlidir. Niksar İlçesi doğal güzellikleri ve yeşiliyle bilinmekte olup, zaman zaman çeşitli ulusal ve uluslararası etkinliklerin yeri olabilmektedir. En son 2013 yılında Niksar ilçesinde United Photographers International (UPI) ve Fédération Internationale de l'Art Photographique (FIAP) katkıları ile 17. si gerçekleşen Uluslar arası Görüntü Avcıları Yarışması 16-19 Mayıs tarihleri arasında yapılmış ve 330 fotoğrafçıdan 4.000 Niksar karesi çekilmiştir.

1.2.3. Jeomorfolojik Oluşumları İzleme Turizmi

Jeoturizm diye de adlandırılan jeomorfolojik özellikleri izleme faaliyeti, kültürel olarak ve aynı zamanda kültürel miras niteliğindeki yerlerin, yerkününün oluşumunu daha iyi anlamak ve bu bilgilerin gelecek kuşaklara aktarılması bakımından taşıdığı önemli bir etkinlik olarak bilinmektedir. Tokat İli jeolojik bakımdan bu turizme aday bir kenttir. Geniş bir dağ kitlesine sahip olan Tokat, topraklarının %45'ini dağlar oluşturmaktadır. Başlıca dağları; Dumanlı dağı (2374 m), Deveci dağı (1892 m), Toraç dağı (2112 m), Akdağ (1900 m), Çamlıbel (1930 m) dağlarıdır, en yüksek dağı ise, Şehnekayası (2385 m) dağıdır. Ayrıca uluslararası en büyük mağaraları arasında gösterilmekte olan Ballica Mağarası, Türkiye'nin 28 jeolojik miras alanı arasında yer almaktadır.

1.2.4. Kuş Gözlem Turizmi

Kuş gözlemi yapmak amacıyla doğaya yönelik yapılan bir turizm türüdür. Açık sahalar, sazlık alanlar, ormanlar ve göl kenarları gibi kuşların çoğunlukla buldukları yerlerde, ilgili kişilerin kuşların davranışlarını, hareketlerini anlamaya ve izlemeye yönelik bir faaliyettir. Tokat İlinde kuş gözlem sahası mevcuttur. Pazar İlçesi ile Zile karayolu üzerinde bulunan ve Üzümlüören mevkiinde bulunan Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, yaklaşık yedi bin dönüm alana sahip ve tamamına yakını sazlarla kaplı olan bu gölde, yaklaşık 108 kuş barınmakta ve dönemsel olarak bu sayı değişiklikler göstermektedir. Bu alanda aynı zamanda gün batımının manzarası da ziyaretçilerin tercih sebeplerinden biridir. Etrafında bulunan köylerde, ileriye yönelik olarak çeşitli kırsal turizm aktiviteleri geliştirilebilme olanağı mevcuttur. Bunların en başlıcalarından, Kaz Gölü içerisinde bulunan sazlıkların kontrollü kesimi ve kesilen bu sazlıkların sepet, hasır vb. ürünlere dönüştürülüp satışı ile çevre köy hanelerine alternatif gelir sağlama potansiyeli mevcuttur. Yine bunun yanında Kaz Gölü çevresi gelen ziyaretçilere yönelik, kır pansiyonu, kır gazinosu gibi oluşumlara olanak sağlayacak potansiyele sahiptir.

1.2.5. Festival Turizmi

Festivaller, hem dünya insanları arasındaki dostluğu pekiştirirken, hem de tanışılan yeni kültürlerle ve yaşamlara duyulan merakı körükleyerek insanları yeni yerler görmeye teşvik etmektedir (Çulha, 2008). Festival ve şenlikler bakımından Tokat etkinlik diyarı içinde yer almaktadır. Plato ve yaylalarında festival turizmi genellikle bahar aylarında yapılmaktadır. Festivaller genellikle hıdırellez şenlikleriyle sabit kalmayıp, yöresel ürünlerin şenlikleri yapılabilmektedir. Bunların en başında Zile ilçesindeki kiraz festivali gelmektedir. Yine, Almus İlçesinde Vişne Festivali, Akarçay Kasabasında Mahlep Festivali ve Değirmenli Belediyesi Domates festivali Kültür etkinliği yapılmaktadır. Bunun yanında çeşit arz edecek diğer festival turizm türleri olarak; Çevreli Kasabasında Hüseyin Akbaş Güreşleri, Görümlü Kasabasında Kul Himmet Şenlikleri, Ataköy Kasabasında Hıdırellez Şenlikleri, Reşadiye Sarıayla Kültür, Sanat ve Keşkek festivali, Günebakan Belediyesi Kültür ve El sanatları şenliği, Dikili Belediyesi Yayla Şenlikleri ve Karakucak güreşleri, ve Niksar Gülbayır Derneği Keltepe Kültür ve Doğa festivali gibi çeşitli etkinlikler yapılmaktadır.

1.2.6. Gelenek Görenek Turizmi

Her yörenin kendine özgü bir geleneği olduğu gibi, Tokat yöresinin de kendisine özgü, özgün değerleri vardır. Bunlar, düğünlerdeki örf ve adetleri, türküleri, oyunları (ellik halayı, esmen diley, Tokat ağırlaması, garkın halayı, semah oyunu, vs.), giysileri (bindallı, yazma, çorap, şalvar vs), yemekleri (yoğurtmaç, Tokat kebabı, cevizli bat, keşkek,vs.) bunun içerisine girmektedir. Türkülerinden bazıları; Hey onbeşli onbeşli, burçak tarlası, Tokat yaylası, Tokat Sarması gibi türkülerini ülke folklorunda önemli bir yer tutmaktadır. Tokat'ın özellikle yazma ve yazmacılık olarak bilinen oyulmuş ahşap kalıplar kullanarak çeşitli boyalarla, genellikle pamuklu bazen de ipek kumaşlar üzerine elle çizilip resmedilerek veya basılarak yapılan bir kumaş süsleme sanatı da gelenek ve görenekleri yansıtmaktadır. Yazmaları yerli turistler ve ziyaretçilerin hediye amaçlı olarak aldıkları görülmektedir. Bunun yanında Tokat'ta dokumacılık ve bakırcılık da gelişmiştir.

1.2.7. Kültür Turizmi

Kültürel turizm kavramı ile ülke-bölge toprakları üzerinde/altında bulunan ve geçmiş dönemlerden beri süregelen birikimi içeren her türlü maddi kalıntı ile sözel geleneğin, bunlara zarar vermeden toplumun yararlanabileceği değere dönüştürülmesi anlatılmaya çalışılmaktadır (Emekli, 2005). Kültür turizminin içine tarihi turizm, gelenek görenek turizmi gibi turizm çeşitleri girmektedir. Tokat İli kültür turizmi potansiyelinin olduğu düşünülen bir kenttir. Tarih bakımından özgün bir geçmişe sahip olan Tokat, kültür zenginliği taşımaktadır. 14 devletin ve beyliğin hüküm sürdüğü Yeşilirmak Havzasında olan Tokat İlinin; İlhanlı, Hitit, Selçuklu, Firig, Roma, özellikle Osmanlı eserlerinin çokça rastlanan buluntuları ile tarihi yönden bir kültür merkezi konumunda olduğu düşünülmektedir. Tarihi anlamda 64 camisi (Ali Paşa Camii, Ulu Camii, Meydan Camii vs), 5 medresesi (Niksar Yağlıbasan Medresesi, Hatuniye Medresesi, Gökmedrese vs), 9 köprüsü (Hıdırlık Köprüsü, Niksar Leylekli Köprü, Niksar Taşkemer Köprüsü vs), 38 türbe ve zaviyesi (Niksar Melik Gazi Türbesi, Ali Paşa Türbesi, Pir Mehmet Türbesi vs), 7 han ve kervansaray (Taşhan, sedirhan, Pazar Mahperi Hatun Kervansarayını vs), 3 kilise ve kalıntıları (Niksar Kale Kilisesi, Tama Torgus Kilisesi, Erbaa Kilise kalıntısı vs), 17 hamamı (Pervane Hamamı, Ali Paşa Hamamı, Sultan Hamamı vs), 4 konağı (Latifoğlu Konağı, Musluoğlu Konağı vs), kültürel yapı olarak da Tokat Kalesi, Mevlevihane, Saat Kulesi, Niksar Taşmektep, Erenler kümbeti ve daha askeri yapılar, çeşmeler, kaya mezar anıtları bulunmaktadır. Tokat birçok yerli ve yabancı

turist tarafından yılın belli dönemlerinde genellikle ziyaret edilmektedir. Tarihsel alan turizmi açısından Tokat'ın, bu potansiyele sahip bir il olduğu düşünülmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın illere göre sit alanları istatistiğine bakıldığında; Tokat'ta arkeolojik sit alanı 121 ve bir adet tarihi sit alanı bulunmaktadır(KTB, 2013). Sebastapolis, Sulusaray ilçesinde yer alan tunç devrinde başlayan antik bir kenttir. Tokat Müze Müdürlüğü'nün 1987 yılındaki çalışmaları sonucunda elde edilen verilerin ve bulguların sonucunda Roma ve Bizans dönemlerinde bir yerleşim alanı olduğu tespit edilmiştir.

1.2.8. Çiftlik Turizmi

Kişilerin kırsal özelemlerini gidermek için yeşil alanlara yaptıkları turizm hareketleridir (MEB, 2013). Bitkisel faaliyetlerin yanı sıra hayvansal faaliyetler de yapılan çiftliklerde sağlıklı yaşam koşulları ziyaretçilere sunulmaktadır. Tokat İlinde, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın Tarım Çalıştayı Raporunda, 381.209 ha tarım arazisi ve 124.405 ha da çayır mera arazisi bulunmaktadır (OKA, 2013). 2013 yılı itibariyle 231.141 sığır ve 199.646 koyun vardır (OKA, 2013). Ayrıca Tokat İlinde tarımsal işletme sayısı 61 419'dur (OKA, 2013). Bu veriler göz önüne alındığında; Tokat'ın çiftlik sahiplerinin bu turizm konusunda bilgilendirilmesi ve bu turizm türü için talebin artması durumunda iyi bir planlamayla aktif bir şekilde yapılabilecek potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda örnek olarak; Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin tüm Türkiye'de gerçekleştiren TaTuTa (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi Tecrübe Takası) projesi kapsamında Küçükağa Çiftliği Tokat ili Niksar ilçesi Sulugöl köyünde bulunan bir çiftlik turizmi faaliyeti kapsamında yer almaktadır. Ancak bazı sebeplerden dolayı TaTuTa sisteminden çıkarılmıştır.

1.2.9. Mağara Turizmi

Mağara turizmi, sarkıt ve dikitler, traverten vb. oluşumlarla süslü salonları, gölleri, yeraltı dereleriyle doğa turizminin, mikro klimasıyla sağlık turizminin, yerleşim ve dinî ibadet yeri olarak kültür ve inanç turizminin konusu içine girmektedir (Doğaner, 2001). Tokat İli mağara oluşumları bakımından ve aktif ziyaretler göz önüne alındığında, zengin bir statüye sahiptir. Özellikle Ballica Mağarası İlin en büyük turizm potansiyeli olan yeridir. Ballica mağarasının her galerisinde milyonlarca yılda yüzlerce oluşum bir arada bulunmaktadır. Mağara çevresindeki köyler gerek yerel ürünlerin tanıtımı, pazarlaması gerekse pansiyon vb. etkinlikleri açısından ekoturizm ve/ veya kırsal turizmin canlandırılmasında etkin rol oynayabilir.

1.2.10. Gastronomi Turizmi ve Yeme İçme Turizmi

Gastronomi, her ne kadar kültürlerin yemeklerle olan ilişkisini ele alan bir mutfak sanatları alanı olsa da, turizmi de ilgilendirmektedir. Yeme-içmenin bilime ve sanata dönüştürülmesi olarak değerlendirilen gastronomi artık turizmle bütünleşmeye ve ülke tanıtımlarında aktif bir rol üstlenmeye başlamıştır (Küçükaltan, 2009). Bu kapsamda Tokat İli her iki turizm türünü de barındırmaktadır. Kırk dört çeşit üzüm türünden elde edilen sayısız şarap çeşidi mevcuttur. Bunlar arasında bölgeye özgü olan ve dünyada sadece bu bölgede üretilen 'Mahlep Vermutu' bölgenin tüm şarap türleri arasında en bilinenidir (Anonim, 2013a). Bunun yanında yöresel yemeklerinden biri olan Tokat kebabı İlin en önemli yemeğidir. Halk arasında Tokat Yaprığı diye bilinen asma yaprağı, domatesi, Tokat Sarması, bat, keşkek, madımak, vb önemli kültürel işaretleri ve yemekleri bulunmaktadır.

2.2.Eğlenmeye Yönelik Etkinlikler

2.2.1. Bisiklet Turizmi

Eski bir ulaşım aracı olan bisiklet, performans geliştirmenin yanı sıra kısa mesafeli doğayı keşfetmek gibi rekreasyonel bir turizm faaliyetidir. Tokat İlinde bisikletlerin bizzat kiralama usulüyle veya bireylerin şahsi bisikletleriyle kısa mesafeli olarak ziyaret gerçekleştirdikleri alanlar söz konusudur. Tokat İli sınırları içerisinde olan Gümenek mevki, Tokat merkez ile arasında zaman zaman grupların kendi aralarında bisiklet turları düzenlemektedirler.

2.2.2. Olağanüstü Doğa Olaylarını İzleme

Bireysel ve grup şeklinde yapılan etkinliklerden belli başlılarından biride olağanüstü olayları izleme etkinliğidir. Bu etkinlikte çeşitli doğa olaylarını izleme (ay tutulması vb.) söz konusudur. Büyük kasırga ve hortum, sel gibi doğal afetlerin bazı yöntemler yoluyla izlenmesi bu kapsamdadır. Tokat İlinde 11 Ağustos 1999 tarihinde gerçekleşen güneş tutulması olayının en iyi şekilde gözlenebileceği iller arasında olması, bu durumun, gözlem ve araştırmalarda bulunmak üzere yurtiçi ve yurtdışından çok sayıda turist gelmiş ve gözlemlerde bulunmuşlardır.

2.2.3. Trekking (Doğa Yürüyüşü)

Doğada kısa mesafeler arası, rotası belli olan iki nokta arasında yapılan günübirlik olarak gerçekleştirilen doğa gezintileri olarak tanımlanabilir. Tokat doğa yürüyüşleri için birçok yaylaya sahiptir. Özellikle yaylalarda yapılan trekking, bu konuda Niksar İlçesinin planlanmış parkurları vardır. Bu parkurlar; Gökçeli Parkuru, Akıncı Parkuru, Hüseyin gazi Parkuru, Edilli Parkuru, Çamiçi Parkuru, Keltepe Parkurlarıdır. Bu yürüyüşler geleneksel hale gelmiş olup yılın çeşitli zamanlarında gruplar halinde yapılabilmektedir. Trekking için diğer bir oluşum ise plato ve yaylalardır. Tokat yaylalar bakımından iyi bir potansiyele sahiptir. Başlıca yaylaları; Merkez İlçede; Batmantaş, Belen, Topçam, Almus'ta; Mohat ve Dumanlı, Niksarda; Çamiçi, Reşadiyede; Selemen, Bozcalı, Kızılcaören yaylalarıdır.

2.2.4. Dağcılık Turizmi

Bir tür doğa sporu olan dağcılık, dağlara tırmanma, dağlarda yürüyüş ve bunun yanı sıra kamp kurma yoluyla değerlendirilen bir rekreasyonel etkinliktir. Tokat İlinde dağcılık sporuna elverişli alanlar vardır. En yüksek dağı Şehnekayası (2385 m) olmak üzere; Dumanlı (2200 m), Çamlıbel (2020 m), Boğalı (1945 m), Akdağ (1900 m), Deveci dağı (1892 m), Yaylacık (1620 m) ve Mamu (1779 m) dağlarıdır. Bunun yanında dağcılık potansiyeli olan tepeleri de mevcuttur; Topçam tepesi (1203 m), Somun tepesi ve Erdem baba tepesi (2181 m), Mercimek tepesi (1203 m), Dikmen tepesi (1620 m) vs. dağcılık faaliyeti aynı zamanda vadilerde, kanyonlarda ve platolarda da yapılabilmektedir. Reşadiye, Niksar, Erbaa ilçeleri de dağcılığa uygun olmakla birlikte, özellikle Zinav Kanyonu bunların en başında gelmektedir. Vadiler bakımından dağcılık için uygun ortam oluşturabilecek potansiyele sahip alanlar Behzat deresi Vadisi, Kelkit Vadisi ve Tozanlı Vadisi'dir.

2.2.5. Göl turizmi

Deniz kenarları genellikle su ile yapılan aktiviteye dayanırken göl kenarlarında doğaya yönelik aktiviteler söz konusudur. Göl kenarlarında piknik, balık avı, yürüyüş, fotoğraf çekme

gibi faaliyetler yapılmaktadır. Bunun yanında göl kenarlarında açılan kırsal tesislerde konaklamalar da söz konusudur. Tokat İlinde göl turizmi bulunmaktadır.

Almus Baraj Gölü, Tokat İlinin Almus İlçesi sınırları içinde bulunan, Tokat'ın turizm potansiyelinin en fazla olduğu alan olarak bilinmektedir. Gölün etrafında çam, kayın, gürgen ve meşe ormanları mevcuttur. Göl turizminin yanı sıra manzara turizmi de bulunmaktadır. Ormanlık sahalarda yürüyüş alanları bulunmakla birlikte gölde balıkçılık, su sporları (sürat motoru, su kayağı, yüzme, kürek, kanoculuk vb), amatör balıkçılık gibi faaliyetler yapılırken, göl kenarında da rekreasyonel anlamda piknik, çadırlı kamp, karavan gibi etkinlikler yapılmaktadır. Ayrıca gölde alabalık gibi değişik tatlı su balıkları yetişebilmektedir. Bunun yanı sıra özel olarak işletmeler kafes alabalıkçılığı yapmakta ve gelen ziyaretçiler bundan faydalanmaktadır. Gelen ziyaretçiler için bölgede konaklama tesisleri ve restoran mevcuttur. Çevresinde bulunan kırsal alanlarda yaşayan insanlara istihdam imkânı sağlamaktadır.

Zinav Gölü, Tokat Reşadiye İlçesinde yer alan bir tatlı sulu gölüdür. Göl Su ve Orman Bakanlığı tarafından Doğal Hayatı Koruma Sahası adı altında korunmaya alınmıştır. Göl çevresinde birçok kuş türü barınmakta ve mesire yerleri mevcuttur. Çevre ilçelerden, köylerden rekreasyon amaçlı günübirlik piknik yapılmaktadır. Ayrıca gölde aynalı sazan halk dilinde ise kızılkanat balığının lezzetli olması ve avlanabilir özelliğinin bulunması ziyaretçilerin tercih sebeplerindedir.

Güllüköy Gölü, Güllüköy gölü, Reşadiye İlçesindedir. Boş zamanların geçirilmesinde uygun bir alana sahiptir. Göl civarında ve Güllüköy'de çeşitli festival ve şenlikler yapılmaktadır.

Kemer Gölü, Avlunlar Beldesinde bulunan Gökçeyol Göleti olarak da bilinen kemer gölü aslında DSİ tarafından oluşturulmuştur. Gölde çeşitli su sporları yapılmakta ve Avlunlar Beldesinin yayla şenlikleri ve festivalleri de düzenlenmektedir.

Düden Gölü, Erbaa İlçesinin yolu üzerinde, Gököl Beldesi sınırları içerisinde yer alan etrafında kayın ağaçları, meşe, kızılâğaç, çam ağaçları mevcuttur. Fauna bakımından kurt, tavşan, keklik, serçe, yaban domuzu, karatavuk, ördek ve güvercin bulunmaktadır. Göl ve çevresi ekoturizm ve/veya kırsal turizm bakımından etraf yerleşkeler tarafından rekreasyon alanı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle sıcak yaz aylarında ziyaretçilerin uğrak alanı olmaktadır.

2.2.6. Av Turizmi

Av turizmi bir rekreasyon şekli olarak insanların ihtiyaç ve isteğine cevap vermektedir (Kalkan, 1989). Tokat İlinde avcılığı daha etkin hale getirmek için yerel bazlı Niksar Avcılar ve Atıcılar Derneği, Erbaa Avcılar ve Atıcılar Spor Kulübü Derneği, Turhal Avcılar ve Atıcılar Derneği, Pazar Avcılar Derneği, Zile Atıcılar ve Balıkçılar Derneği, Zile Atıcılar ve Doğa Sporları Derneği, Almus Avcılar Derneği, Turhal Genç Avcılar Derneği avcılık konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları mevcuttur. Tokat İlinde avcılık için, tescillenmiş yerler mevcuttur, bu yerler; Niksar Devlet Avlağı ve Merkez Beşören Devlet Avlağı'dır. Bu iki avlak alanları yaban domuzu için hedef tür seçilmiştir. Bunun yanında yine hedef türü yaban domuzu olan ve av turizminin gelişmesi için yeni avlak alanları oluşturma çabaları sarf edilmektedir. Çalışması yapılan diğer iki avlak alanı Planlanan Merkez Topçam Devlet Avlağı, Planlanan Başçiftlik Devlet Avlağı'dır. Av turizmini geliştirmek için Tokat İli Niksar İlçesinde, Almanya kökenli bir turistik firma ve Türkiye temsilciliği ile Niksar Belediyesi arasında, ilçenin tüm kırsal alanını kapsayan alanda kış döneminde av sezonunun başlayacağını ve çiftçilere kışın ek gelir sağlaması için gelecek yabancı ve yerli turistlerin özellikle çevreyi bilen rehberlere ihtiyaç duyacağını, bu ihtiyacın da avlak bölgesindeki kırsal alanlardan karşılanmasını planlamışlardır (Anonim, 2013b).

2.2.7. Hava Sporları (Yamaç Paraşütü) Turizmi

Hava sahalarında yapılmakta olan yamaç paraşütü, balon, kanat, planör, paraşüt, yelken gibi etkinliklerin diğer adıdır. Yamaç paraşütü, çok hafif hava araçları içerisinde en hafifidir. Kolay taşınabilir olması sayesinde, yolu olmayan tepelerden kalkış yapılabilir (Anonim, 2013c). Diğer turizm başlıkları altında Tokat'ın tepelerine değinilmiştir. Bu bağlamda Tokat özellikle yamaç paraşütü için alana sahip bir ildir. Özellikle Turhal İlçesi yolu üzerinde Şenyurt Kasabası yakınında, Mercimek Tepesi bu spor türü için uygun bir alan olmakla birlikte, aktif olarak etkinliklerin yapıldığı alandır. Mercimek Tepesi'nde yamaç paraşütü için ayrıca tesis de yapılmıştır.

2.2.8. Oryantiring

Farklı arazi ve parkurlarda “harita ve pusula kullanarak yön bulma” olarak tanımlanabilecek oryantiringde yarışmacılardan kendilerine verilen harita ve pusula yardımıyla belirlenen noktalara ulaşmaları beklenmektedir (Tuna ve Balcı, 2013). Tokat İlinde uluslararası Oryantiring yarışmaları Niksar İlçesinin Çamiçi yaylasında yapılmakta olup, festival havasında geçmektedir.

2.3. Dinlenmeye Yönelik Etkinlikler

2.3.1. Dinlenme Turizmi

Özellikle şehirlerde çalışan insanlar buldukları alanların gürültüsünden, kalabalıklığından ve kirli havanın etkisinden bir süreliğine kurtulma isteğiyle dinlenmek amacıyla tatile çıkmaları olarak ifade edilebilir. Dinlenme turizmi diğer birçok turizmi içerisinde barındırmaktadır. Çünkü birçok turizm türü dinlendirici özelliğe sahiptir. Dinlenme turizmi içerisinde sağlık (termal, kaplıca, ılıca) turizmi, çadır kamp turizmi, karavan turizmi barınmaktadır. Tokat İlinde yukarıda sayılan turizm türleri mevcut olup kendilerine özgü kırsal turizmin çeşitlerinin başlıkları altında verilmiştir.

2.3.2. Termal Turizm

Uzman hekim rehberliğinde, insan sağlığına yararlı olmak amacıyla fizik tedavi, psikoterapi, rehabilitasyon, diyet gibi tamamlayıcı tedavilerle, mineralize termal sular ve çamurlarla doğal atmosferde yapılan bir turizm çeşididir (Soley,1998). Tokat İli, Kuzey Anadolu Kırık Fay hattı üzerinde yer almasından dolayı Birinci derecede deprem bölgesinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu kapsamda termal turizm bakımından, yani jeolojik tabanlı turizm olduğundan Tokat İlinde termal alanlar mevcuttur. Bu alanlar; Reşadiye'deki termal otel ve Sulusaray İlçesinde bulunan Çermikönü kaplıcalarıdır. Tokat İlindeki bu kaplıcalar gerek tanıtımının yapılmaması, daha da önemlisi web adreslerinin bulunmaması, gerekse geliştirilememesinden dolayı Türkiye genelinde bilinmemektedir. Ancak bu durumların aşılması sonucunda termal turizm bakımından gelişim gösterecektir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca 26 Temmuz 2010 tarih ve 27653 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe giren 2010/647 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Tokat - Reşadiye -Zinav Termal Turizm Merkezi” kabul edilmiştir (Anonim, 2013d).

2.3.3. Yayla Turizmi

Yaylalar, bitki örtüsü, yaban hayatı kaynakları, göl, şelale, kanyon vb. çekiciliklerle üstün peyzaj değerlerine sahip, yerel mimarî tarzının korunduğu, geleneksel kırsal yaşam ortamıyla, eko turizm özellikleri göstermektedir. Yayla turizmi konum, iklim, rekreasyonel faaliyetler açısından kıyı turizminin karşıtıdır (Erkut, 2005). Tokat İlinin başlıca yaylaları; Pöçüklü Yaylası, Akbelen (Bizeri) yaylası, Buğalı Yaylası, Bozmalı Yaylası, Dumanlı Yaylası, Topçam Yaylası, Çamiçi Yaylası, Çevreli Yaylası, Kızılcaören Yaylası, Selemen Yaylası, Batmantaş Yaylasıdır. Bu yaylalar flora ve fauna bakımından zenginlik göstermektedir. Yaylalarda şenlikler, festivaller, güreşler ve trekking etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu şenliklerden bazıları, Artova Pöçüklü Yaylası Geleneksel Şenliği, Yağmurlu kasabası Uzun Çimen Yayla Şenlikleri, Dumanlı yayla şenliği, Karaçam Düden yayla kır yemeği Etkinlikleri, Dikili Belediyesi Yayla Şenlikleri ve Karakucak güreşleri, Cihet Belediyesi 6.Yayla şenlikleri, Gökçeli Belediyesi Akpınar yayla şenlikleri vb. şekilde çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Tokat İli Türkiye Turizm Stratejisi Kavramsal Eylem Planı haritasına göre ‘‘Yayla Turizmi Gelişim Koridoru’’ bölgesinde kalmaktadır (Anonim, 2013d). Bu bağlamda Tokat yayla turizmine elverişliliği konusunda potansiyeli mevcuttur. Yaylaların tanıtımı, buralara giden yollara levha ve işaretlerin çoğaltılarak ve ışıklandırma gibi çeşitli faaliyetler yapılarak sağlanabilir.

2.3.4. Kamp ve Karavan Turizmi

İnsanların ulaşım, konaklama, bir dereceye kadar da yeme-içme gereksinimlerini kendileri çözüme, değişik ülkeler görüp tanımak ve çoğunlukla daha ucuz tatil yapmak amacıyla karavanları ve çadırları ile yaptıkları ziyaretler kamping ve karavan turizmini oluşturmaktadır (Anonim, 2013e). Tokat'ta Almus İlçesinin baraj gölünün sol sahil şeridinde ormanlık alan göle çok yakın olmasından dolayı, ormanla gölün iç içe olması ve farklı ve güzellikte birçok koyların bulunması kamp için çok ideal bir ortam oluşturmaktadır. Göl kenarı olarak Kemer Gölü çevresi kamp turizmine olanak sağlamaktadır. Gümenek, Sulusaray Kaplıcası, Gij gij dağı gibi alanlarda kamp ve karavan turizmi için doğal alanlardır. Buna ek olarak Batmantaş yaylası, Dumanlıtaş ve Niksar Çamiçi yaylaları da kamp için uygun alan teşkil etmektedir. 15-20 Mayıs 2013 tarihinde Niksar'da Türkiye Kamp ve Karavan Derneği aracılığıyla 1.Anadolu Kamp ve Karavan Rally etkinliği düzenlenmiştir.

3.Tokat İlinin Ekoturizm ve/veya Kırsal Turizm Açısından SWOT Analizi

Köklü bir tarihe ve birçok kırsal turizm çeşidine olanak sağlayan Tokat İlinde, kırsal turizm potansiyelinin yeterince bilincine varılamaması ve gerekli alt yapının oluşturulmadığı gözlemlenmiştir. Bunun için güçlü-zayıf yönlerini ortaya koyma ve fırsat-tehditlerini değerlendirmek için SWOT analizi Tablo 2'de verilmiştir,

Tablo 2. Tokat İlinin Ekoturizm ve/veya Kırsal Turizm Açısından SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
Topraklarının yaklaşık %48'i orman ve fundalıklarla %14 çayırılık ve meraları oluşturduğundan zengin bir yeşillik alana sahiptir.	Kırsal turizm ve ekoturizmin bilincinin yeterli olmaması.
Fauna ve flora bakımından çeşitliliğe ve kuş gözlemine elverişliliğe sahiptir.	Kırsalda yaşayan bireylere bu yönde yayım eğitiminin verilmemesi
Flora bakımından farklılığı ile bitki gözlemciliğine olanak sağlaması.	Kırsal turizm ve/veya için bütçe ve tanıtımının yetersiz olması.
Dağları trekking, dağcılık ve yamaç paraşütü gibi sporlara yapılabilirlik sağlaması.	Yerel ve ulusal idarilerin kırsal turizm için yeterli planlamalarda bulunmamaları
Birden çok çeşit göle sahip olmasından dolayı çeşitli rekreasyonel faaliyetler (balıkçılık, piknik, kamp vb.) için alan sağlaması	Tarihi alanların genellikle özel işletmelere verilmiş olması ve bundan dolayı korunmasına dikkat edilmemesi
Fay hattının geçtiği bölge olmasından dolayı, kaplıca ve ılıcalarının bulunması	Birçok tarihi alanın restore ve dekore edilmemesinden dolayı gün yüzüne çıkarılmamış, ziyarete açılmamış olması.
Gelenek göreneklerin içinde yemek kültürü bakımından zengin bir çeşitliliğe sahip olması	Ilıca ve kaplıcaların web siteleri olmadığı için ulusal ve uluslararası tanınmamış olması, ayrıca tanıtımının eksik ve yetersiz yapılması.
El sanatları ile bölgede farklılığını koruyan bir merkez olması	Turizm açısından sadece bazı çeşitlere ve alanlara yönelmesi (Balıca mağarası, Kaz gölü, Almus baraj gölü vb.) bundan dolayı diğer alanların ön plana çıkamaması.
Av turizmi açısından av hayvanlarının çeşitliliğinin çok olması	Kırsal turizm ve/veya ekoturizmin gelişmesi yönünde oluşturulacak ekoçiftlikler için organizasyonların ve girişimlerin olmayışı
Mağara turizmi ve jeomorfolojik turizm açısından Balıca Mağarası'na sahip olması.	Yöresel ürünlerin el sanatları, yemekler vb. tanıtımları için fuarların organize edilmemesi.
Özellikle mesire alanlarının şehir merkezine yakınlığı buna istinaden ziyaretin kolaylığı	Birçok turizm alanında yaşayan çevre halkın turizm sektörüne çekimser ve umutsuz bakması.
Yaban hayatı sahalarının ve tabiat parklarının koruma altına alınmış olmaları	Kırsal turizm ve/veya ekoturizm potansiyelinin olduğu alanlarda konaklama, ulaşım için organizasyonların olmayışı veya yetersiz oluşu.

Tablo 2. Tokat İlinin Ekoturizm ve/veya Kırsal Turizm Açısından SWOT Analizi(Devamı)

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
Genel ifadeyle doğa turizmine yönelik yapılabilecek olan turizm türleri için uygun zemin ve alan yapısına sahip olması.	Kırsal turizm ve/veya ekoturizm konusunda yetişmiş kalifiye elemanın bulunamaması ve bundan dolayı da tanıtımların ve desteklemelerin alınamaması
Trekking, dağcılık ve diğer yürüyüş sporları için parkur ve rotaların bulunması	Kırsal gençlik için, istihdam çalışmalarının eksikliği
Kırsal alanların rekreasyonel etkinliklere uygun olması	Piknik alanları gibi halka açık yerlerin temizliğinin korunamaması ve bu duruma dikkatin eksikliği ve bundan dolayı çevre kirliliğinin baş göstermesi.
Ekoçiftliklerin oluşturulması bakımından uygun kırsal alanların bulunması	Doğal alanların ahşap binalardan ziyade betonarme binaların yapılması, görüntü kirliliğine ve doğal yapının içtenliğine ters düşmesi.
Tarihi bakımından zengin bir geçmişe ve birikime sahip olması	Rehabilitasyon çalışmalarının yetersiz kalması
Halkının ılımlı olmasından dolayı birçok ekoturizm ve/veya kırsal turizm faaliyetinin yapılmasına olanak sağlaması	Doğal kaynakların zenginliğinin farkında olunmaması
Akarsuları bakımından birçok su sporuna yapılabilirlik sağlaması	Doğal kaynakların yeterince değerlendirilememesi
Çeşitli spor aktiviteleri için ilgili STK'ların bulunması.	Kırdan kente göçün önlenememesi
	Kırsal planlamaların yapılamaması
	Birkaç doğal alanın korunmaya alınmış olmasının yanında, çoğu alanın koruma altına alınmamış olması.
FIRSATLAR	TEHDİTLER
Kırsal ve ekoturizm potansiyeli olduğu düşünülen alanlarda yeni iş alanlarının oluşturularak istihdam sağlaması	Doğal alanların bilinçsiz kullanımından kaynaklanan çevre sorunlarının artması.
Kırsal ve ekoturizmin ulusal ve uluslararası alanda Tokat'ın tanıtımı için bir araç olması.	Avcılıkta kaçak avcılığın önüne geçilememesi ve birçok avlak türünün tehlikede olması.
Döviz kazancının artması.	Tarihi alanların tamamının sit alanına çevrilememesi ve tahribatın fazla oluşu.

Tablo 2. Tokat İlinin Ekoturizm ve/veya Kırsal Turizm Açısından SWOT Analizi(Devamı)

FIRSATLAR	TEHDİTLER
Diğer illerden ziyaretler için hava alanına ve karayolu ulaşım ağına sahip olması.	Kırsal turizm ve/veya ekoturizm için etkin kullanılabilir potansiyele sahip olan alanların atıl durumda olması.
Yöre halkı için kırsal ve ekoturizmin alternatif gelir kaynakları oluşturması.	Yeşilirmak'ın şehrin gözdesi durumunda olmasına karşın, şehir merkezinden geçmesi ve kirliliğinin fazla olması ve bu konuda dikkat gösterilmemesi ve önlemlerin alınmaması.
Kırsal turizm ve ekoturizm için yapılan ziyaretlerin yöre halkının sosyal yapısını geliştirmesi, sosyal etkileşimini artırması	Tarım arazilerinin yerleşmeye açılması
Kırsal turizm ve ekoturizm yatırımları için birçok ulusal ve uluslararası kurumun bu konudaki destek, teşvik ve hibe sağlamaları.	Tokat İlının fay hatlarının olmasından dolayı, deprem riski taşıması, aynı zamanda yol kenarında dik yamaçlarının oluşu, kayaların zayıflığı ve yağmurdan dolayı heyelan riskinin bulunması.
Kırsal turizm ve ekoturizmde istihdam edilen kişilerin mesleki bilgi ve becerilerinin eğitim programlarıyla geliştirilerek kırsal iş gücünün niteliğinin yükseltilmesi.	Plansız ekoturizmin gelişimi ile tarımsal alanların azalması.
Kültürel mirasın ve geleneksel mimari yapının korunmasının olumlu yönde etkilemesi.	
Çevre bilincinin artırılması.	
Av turizmi ilgilileri için, ilgili birimler tarafından tescillenmiş alanların olması.	
Kırsal turizmin ve ekoturizm diğer turizm türlerinin yanında popülerliğinin artması ve turistlerin bu türe doğru eğilim göstermeleri.	
Birçok ekoturizm alanının şehir ve ilçe merkezlerine yakın olması	
Kente göçün önlenmesi	
Kır-Kent arasındaki gelir ve bölgesel farklılıkların en aza indirgenmesi	
Kırsal alanların fiziksel altyapı yetersizliğinin ortadan kaldırılması	
Ekoturizm ve kırsal turizmin canlanmasıyla birlikte yaratılan istihdamla ilişkili olarak kadının ailedeki ve toplumdaki statüsünün güçlendirilmesi	
Tokat İlının genel anlamda gelişmişliğinin artması.	

4.SONUÇ ve ÖNERİLER

Tokat İlinin ekoturizm ve/veya kırsal turizm açısından potansiyeli çeşitli değerlere ve alanlara sahipliği göz önüne alındığında; ayrıca gerekli fizibilite çalışmaları yapıldığında aktif şekilde ilin ve kırsalın kalkınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Zengin bir köklü tarihe sahip olan Tokat İli, doğal kaynakları ve değerleri bakımından zenginlik göstermektedir. Halkın çekimserliğinin en az seviyeye indirilmesi, bilinç düzeyinin artırılması için yayım çalışmaları yapılması ve girişimciliğin ekoturizm ve/veya kırsal turizm alanlarında artırılması ve yatırımlarını bu doğrultuda gerçekleştirmeleri teşvik edilmelidir. En önemlisi de idari yönetimlerin kırsal turizm ve/veya ekoturizm çalışmalarına ağırlık kazandırmaları gerekmektedir. Tokat için yapılan planlama ve projeksiyonlara kırsal turizm ve/veya ekoturizm dahil edilmeli, kırsal turizm ve ekoturizm için ayrı bütçe kalemleri oluşturulmalıdır. Bunun yanında Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı ve Tokat Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün katkısıyla ilgili uzmanlardan oluşan çalışma grupları ile kırsal turizmin geliştirilmesi için yörenin dinamikleri araştırmalı ve ortaya çıkarılmalı ve yöntemleri ortaya konmalıdır. Bu doğrultuda Tokat ilindeki tüm kurum ve kuruluşlar (Valilik, Belediye, üniversite, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Sivil Toplum Kuruluşları, Odalar, Muhtarlar vb) koordinasyon içinde kırsal turizm ve/veya ile ilgili strateji ve programlar belirlemelidir. Kırsal turizm ve ekoturizmin geliştirilmesi için eğitim, finans, teknik ve sağlık gibi multidisipliner bir yaklaşımla iyileştirmelere ve geliştirmelere gidilmelidir. Doğal ve tarihi koruma alanlarının artırılarak bu konuya duyarlılığın geliştirilmesi gerekmektedir. Kırsal turizm ve/veya ekoturizm için gerekli olan diğer bir konu ise tanıtımdır. Tanıtımın ulusal ve uluslararası düzeyde yapılması için, her bir alanın web sitelerinin açılması, yöresel ürünler ve el sanatları gibi öğeler için fuarların organize edilmesi, broşür, afiş gibi destek yayınların yapılması, özel ve resmi televizyon kanallarının programlarına misafir olunması gerekmektedir. Tüm bunların olması için kırsal turizm konusunda deneyimli personelin yetiştirilmesi ya da deneyimli personelin istihdamının yapılması gerekmektedir. Tokat İlinde eko ve kırsal turizm ile birlikte yerel halkın gelirinin ve refahının artacağını ayrıca hem ekonomik hem de sosyal kalkınmanın sağlanacağını söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

Ahipaşaoğlu, S. ve Çeltek, E., (2006), Sürdürülebilir Kırsal Turizm, Gazi Kitabevi, Ankara.

Anonim, (2013). Botanik Turizmi. http://www.gezi.gen.tr/botanik_turizmi.asp (Erişim Tarihi:11.11.2013)

Anonim, (2013a), 2011 yılı Tokat İl Çevre Durum Raporu. http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/tokat_icdr2011.pdf (Erişim Tarihi:08.12.2013)

Anonim, (2013b). Niksar'da av turizmi. <http://www.sabah.com.tr/Turizm/2012/09/20/niksarda-av-turizmi> (Erişim Tarihi: 31.12.2013)

Anonim, (2013c). Yamaç paraşütü. http://tr.wikipedia.org/wiki/Yama%C3%A7_para%C5%9F%C3%BCt%C3%BC (Erişim Tarihi:18.11.2013)

Anonim, (2013d). Tokat İli Doğa Turizm Master Planı.

<http://bolge11.ormansu.gov.tr/11bolge/Files/DogaTurizmiMasterPlan/Tokat%20Do%C4%9Fa%20Turizmi%20Master%20Plan%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 08.12.2013)

Anonim, (2013e). Kamp ve Karavan Turizmi.

<http://kurumsal.kulturturizm.gov.tr/turkiye/kirklareli/turizmaktiviteleri/kamp-ve-karavan-turizmi159410> (Erişim Tarihi: 06.01.2014)

Bull, A. (1995). The Economics of Travel and Tourism, Melbourne, Australia: Longman

Briedenhann, J. And Wickens, E., (2004). "Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas-vibrant hope or impossible dream?" , Tourism Management, 25, s.71.

Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 7(1), s.1-14.

Çeken, H., Dalgın, T. ve Çakır, N., (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2 (2), s.11-16.

Çulha, O., (2008). Kültür Turizmi Kapsamında Destekleyici Turistik Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması, Journal of Yasar University, 3(12), 1827-1852

Doğaner, S., (2001). Türkiye Turizm Coğrafyası, Çantay Kitabevi, s.228, İstanbul.

Emekli, G., (2005). Türkiye'de Kültürel Turizm. İkinci Uluslar arası Turizm, Çevre ve Kültür Sempozyumu, İzmir.

Esengül, K., (2005). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım: Kırsal Turizm, T.C. Sivas Belediye Başkanlığı Sivas Kaplıcaları ve Turizm Potansiyeli Sempozyumu, (15 Nisan 2005) ss. 168-171.

Erkut, F. Ç., (2005). Ekoturizmin Kaynağı Olarak Akçay Vadisi ve Madran Dağının Değerlendirilmesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İş-YL-2005-003.

Halloway, C. J. ve Taylor, N. (2006). The Business of Tourism Seventh Edition. England: PrenticeHall.

Kalkan, O., (1989). Turizm Mevzuatımız, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları Ankara.

Kızılaslan, N., ve Ünal, T., (2013). Manisa Spil Dağı Milli Parkı Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi, Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, Sayı: 7, s.10-29.

Küçükaltan, G. (2009). 'Küreselleşme Sürecinde Gastronomide Yöresel Tatların Turistlerin Destinasyon Tercihlerine ve Ülke Ekonomilerine Etkileri', 3. Ulusal Gastronomi Sempozyumu Bildirileri, Antalya.

Kültür Turizm Bakanlığı (KTB) (2013). İllere Göre Sit Alanları İstatistiği. <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html> (Erişim Tarihi: 31.12.2013)

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2013). Turizmin başlıca tür ve şekilleri, http://www.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Turizm_1/4.pdf (Erişim Tarihi: 17.11.2013)

OECD, (1994).Tourism Strategies and Rural Development, s.7, Paris.

OKA, (2013). Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Tarım Çalıştayı Sonuç Raporu, http://www.oka.org.tr/ContentDownload/OKA_KalkinmaKuruluTarim_Alt_Komisyonu_Raporu.pdf (Erişim Tarihi: 31.12.2013)

Uçar, M., Çeken, H. ve Ökten, Ş. (2010). Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma: Fethiye Örneği. Detay Yayıncılık, Ankara.

Soley, Selçuk V. (1998). Turizmde Yapısal Gelişim, Ankara.

Soykan, F., (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal turizm. Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi (Türkçe). Yıl:10, Mart-Haziran, 67-75.

Soykan, F., (2006), Avrupa’da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim, II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, (20-22 Nisan), s.72-73.

Tuna, F. ve Balcı, A., (2013). Oryantiring Uygulamalarının Coğrafya Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algılarına Etkisi, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 27, s. 1-14.

Yeşil, P., Yeşil, M., ve Yılmaz, H., (2008). Jeolojik Miras Alanlarının Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi: Balıca Mağarası Örneği, Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg. 39 (2), 241-248.